

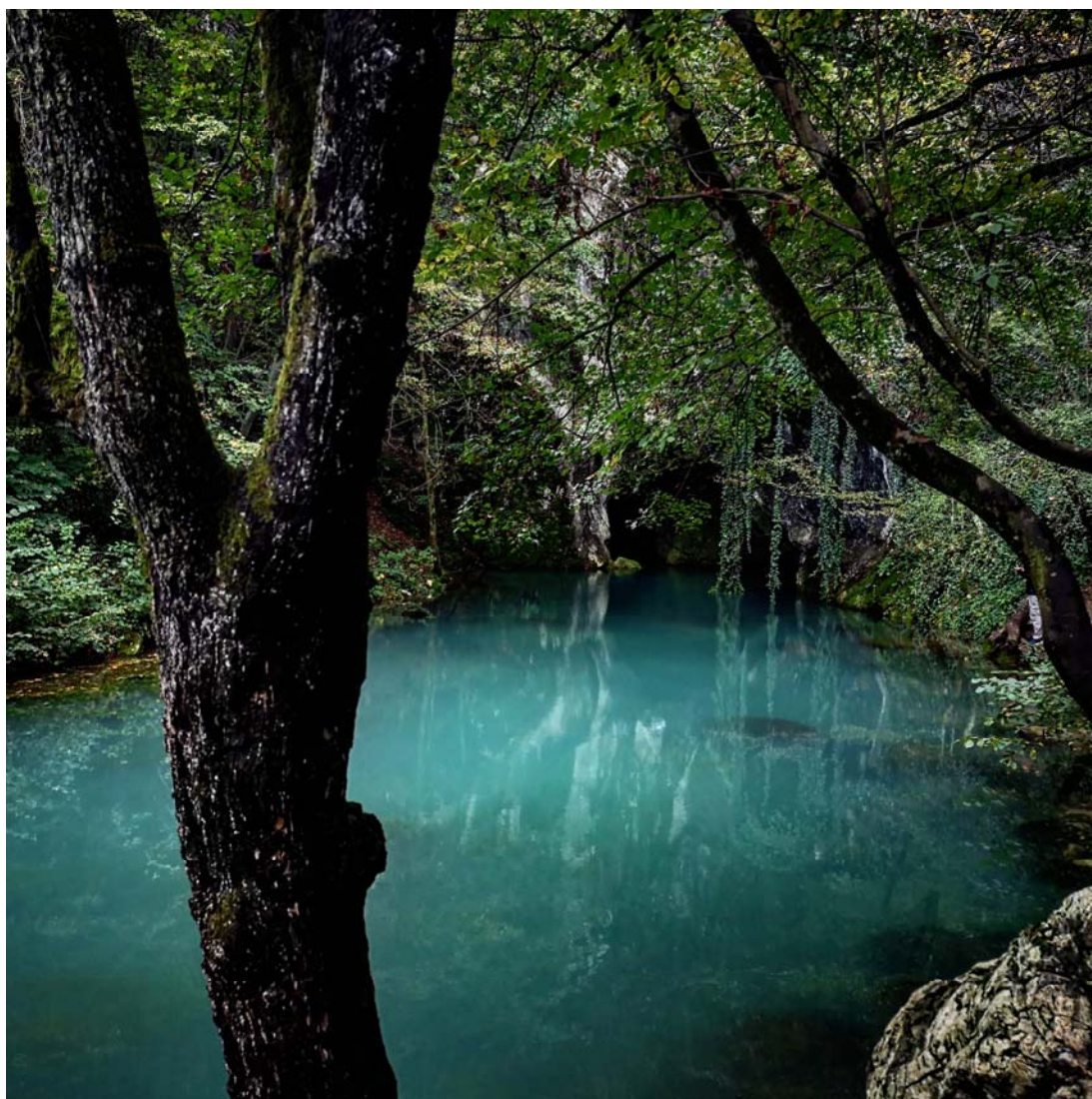

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ
СЕКТОР ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ И УРБАНИЗАМ

**ПРОСТОРНИ ПЛАН
ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
ТУРИСТИЧКЕ ДЕСТИНАЦИЈЕ
КУЧАЈСКЕ ПЛАНИНЕ**

- ЕЛАБОРАТ ЗА РАНИ ЈАВНИ УВИД -

Београд, октобар 2020. године

САДРЖАЈ

УВОД	1
1. ОПИС ГРАНИЦА ПЛАНСКОГ ДОКУМЕНТА	3
2. КРАЋИ ИЗВОД ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА	4
2.1. Планска документа вишег реда	4
2.2. Друга релевантна планска документа	7
3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА	9
3.1. Опис постојећег стања	9
3.2. Начин коришћења простора	19
4. ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	20
5. ПЛАНИРАНА ПРЕТЕЖНА НАМЕНА ПОВРШИНА	22
6. ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ ПЛАНИРАЊА У ПОГЛЕДУ УНАПРЕЂЕЊА НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА	24
ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ	26
1. Прегледна карта: ОБУХВАТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	P = 1:50.000
2. Прегледна карта: ПОСЕБНА НАМЕНА ПРОСТОРА	P = 1:50.000

фаза: Рани јавни увид

На основу члана 37. став 7. и члана 38. став 5. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-исправка, 64/2010 - УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - УС, 50/2013 - УС, 98/2013 - УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – др.закон и 9/2020) и члана 27. став 2. Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања ("Службени гласник РС", број 32/2019) у својству одговорног планера, дајем следећу

ИЗЈАВУ

Елаборат за рани јавни увид планског документа **Просторни план подручја посебне намене туристичке дестинације Кучајске планине** је:

- урађен у складу са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-исправка, 64/2010 - УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - УС, 50/2013 - УС, 98/2013 - УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – др.закон и 9/2020);
- урађен у складу са Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања ("Службени гласник РС", број 32/2019) и другим прописима донетим на основу Закона о планирању и изградњи.

Одговорни планер: мр Драган Дунчић

Број лиценце: 100 0125 08, 201 1096 08

Лични печат:

Потпис:

Место и датум: Крагујевац, октобар 2020.год.

фаза: Рани јавни увид

На основу члана 37. став 7. и члана 38. став 5. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-исправка, 64/2010 - УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - УС, 50/2013 - УС, 98/2013 - УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – др.закон и 9/2020) и члана 27. став 2. Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања ("Службени гласник РС", број 32/2019) у својству одговорног планера, дајем следећу

ИЗЈАВУ

Елаборат за рани јавни увид планског документа **Просторни план подручја посебне намене туристичке дестинације Кучајске планине** је:

- урађен у складу са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-исправка, 64/2010 - УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - УС, 50/2013 - УС, 98/2013 - УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – др.закон и 9/2020);
- урађен у складу са Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања ("Службени гласник РС", број 32/2019) и другим прописима донетим на основу Закона о планирању и изградњи.

Одговорни планер: др Велимир Шећеров

Број лиценце: 100 0112 07, 201 1615 18

Лични печат:

Потпис:

Место и датум: Београд, октобар 2020.год.

фаза: Рани јавни увид

На основу члана 37. став 7. и члана 38. став 5. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-исправка, 64/2010 - УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - УС, 50/2013 - УС, 98/2013 - УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – др.закон и 9/2020) и члана 27. став 2. Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања ("Службени гласник РС", број 32/2019) у својству одговорног планера, дајем следећу

ИЗЈАВУ

Елаборат за рани јавни увид планског документа **Просторни план подручја посебне намене туристичке дестинације Кучајске планине** је:

- урађен у складу са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-исправка, 64/2010 - УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - УС, 50/2013 - УС, 98/2013 - УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – др.закон и 9/2020);
- урађен у складу са Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања ("Службени гласник РС", број 32/2019) и другим прописима донетим на основу Закона о планирању и изградњи.

Одговорни планер: Иван Радуловић

Број лиценце: 100 0114 07, 200 0964 07

Лични печат:

Потпис:

Место и датум: Крагујевац, октобар 2020.год.

УВОД

Приступа се изради Просторног плана подручја посебне намене туристичке дестинације Кучајске планине (у даљем тексту: Просторни план), на основу *Одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене туристичке дестинације Кучајске планине*, „Службени гласник РС”, број 104/20 (у даљем тексту: Одлука) и *Одлуке о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене туристичке дестинације Кучајске планине на животну средину*, "Службени гласник РС", број 84/20.

Планирање, коришћење, уређење и заштита простора у обухвату Просторног плана, засниваће се на начелима планирања, уређења и коришћења простора утврђеним чланом 3. *Закона о планирању и изградњи* („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19-др.закон и 9/2020), као и начелима заштите и одрживог коришћења природних и створених ресурса, вредности и добара, и уређења односа утврђених: *Законом о туризму* („Службени гласник РС”, број 17/2019); *Законом о културним добрима* („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11 - др.закон, 99/11 - др.закон, 6/20 - др.закон); *Законом о заштити природе* („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10, 14/16 и 95/18 - др.закон); *Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године* („Службени гласник РС”, број 88/10); *Законом о заштити животне средине* („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др.закон, 72/09 - др.закон, 43/11 - УС, 14/16, 76/18 и 95/18 - др.закон); *Законом о шумама* („Службени гласник РС”, бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/18 - др.закон); *Законом о водама* („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12, 101/16 и 95/18 - др.закон); *Законом о пољопривредном земљишту* („Службени гласник РС”, бр. 62/06, 65/08-др.закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18 - др.закон); *Законом о рударству и геолошким истраживањима* („Службени гласник РС”, бр. 101/15 и 95/18 - др.закон); *Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину* („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10); *Стратегијом развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године* („Службени гласник РС”, бр. 98/16); *Националном стратегијом одрживог коришћења природних ресурса и добара* ("Службени гласник РС", број 33/12); *Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања* („Службени гласник РС”, број 32/19); и другим законским и подзаконским актима и документима Републике Србије (документи развојног планирања, јавних политика и остали плански документи) којима се уређује ова област.

Предмет Просторног плана, представљају туристичке, природне, културне и ресурсне вредности планског подручја, а нарочито туристичка дестинација Кучајске планине, у складу са *Стратегијом развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године* („Службени гласник РС”, бр. 98/16), *Стратегијског мастер плана "Стиг - Кучајске планине - Бељаница"* и другим релевантним документима и политикама.

Просторни план ће се спроводити директно, као и индиректно, применом и разрадом планских решења у другим просторним плановима подручја посебне намене, као и у планским документима јединица локалне самоуправе, урбанистичким плановима и урбанистичким пројектима. Директно спровођење Просторног плана обухвата и детаљну разраду планских решења, која садржи правила уређења, грађења и коришћења, као и елементе детаљне регулације за заштићену околину манастира Манасија и манастира Горњак са испосницом, а по потреби и за друга подручја која имају туристички потенцијал. Могућности и потребе за детаљном разрадом, као и подручја детаљне разраде планског документа биће утврђена у току израде Нацрта Просторног плана.

Просторним планом ће се дефинисати институционални оквир и учесници у имплементацији овог плана.

Израда Просторног плана ће бити заснована на планској, студијској, техничкој и другој документацији, резултатима досадашњих истраживања и важећим документима у Републици Србији.

Саставни део Просторног плана чиниће и *Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана подручја посебне намене туристичке дестинације Кучајске планине на животну средину* (у даљем тексту: Стратешка процена).

Предлаже се да *временски хоризонт планирања* буде 2031. година, што ће обухватати планска решења која представљају стратешку оријентацију у оквиру дате временске компоненте (па чак и изван ње, у случају сложености реализације појединих планских решења). Приоритетна планска решења, за која постоје аргументи о неопходности реализације и која је могуће остварити тренутним економским и институционалним капацитетима, биће предвиђена за реализацију до 2026. године.

1. ОПИС ГРАНИЦА ПЛАНСКОГ ДОКУМЕНТА

Оквирна граница Просторног плана, према Одлуци, обухвата целу територију општине Жагубица и делове територије општине Десотовац, и то:

- на територији општине Жагубица, целе катастарске општине Близнак, Брезница, Буковац, Горњак, Жагубица, Изварица, Јошаница, Крепољин, Крупаја, Лазница село, Лазница Селиште, Мали Камен, Медвеђица, Милановац, Милатовац, Осаница, Рибаре, Сиге и Суви До;
- на територији општине Деспотовац, целе катастарске општине Буковац, Војник, Двориште, Деспотовац, Жидиље, Језеро, Јеловац, Липовица, Ломница, Пањевац, Поповњак, Равна Река, Ресавица, Сладаја, Стењевац и Стрмостен.

Због заокруживања просторне целине на територији општине Деспотовац, у подручје Просторног плана обухваћена је и катастарска општина Бељајка.

Површина оквирног обухвата Просторног плана износи око 1204,8 km². Коначна граница обухвата Просторног плана биће дефинисана Нацртом Просторног плана.

Оквирна граница обухвата Просторног плана дата је на прегледној карти *Обухват Просторног плана* (P = 1:50.000).

2. КРАЋИ ИЗВОД ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА

2.1. ПЛАНСКА ДОКУМЕНТА ВИШЕГ РЕДА

Услови и смернице планских докумената вишег реда и развојних стратегија за израду Просторног плана, садржани су у:

- *Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године* (у даљем тексту: ППРС); *Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године*, „Службени гласник РС”, број 88/10;
- *Регионалном просторном плану за подручје Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа* (у даљем тексту: РПП ШПРРО); *Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана*, „Службени гласник РС”, број 39/14;
- *Регионалном просторном плану за подручје Подунавског и Браничевског управног округа* (у даљем тексту: РПП ПБО); *Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана*, „Службени гласник РС”, број 8/15;
- *Стратегији развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године* (у даљем тексту: СРТ РС), „Службени гласник РС”, бр. 98/16;

ППРС је предвидео да ће заштићена природна добра, до 2014. године покривати преко 10% територије Републике. Биће обухваћена нова заштићена подручја са природним вредностима високих планина међу којима је и подручје Бељаница-Кучајске планине. Очување биодиверзитета према светским и европским конвенцијама и протоколима представља приоритет просторног развоја Републике Србије. Заштита и уређење културних предела допринеће развоју регионалног и локалног идентитета, заштити биодиверзитета и ефикаснијем развоју економских активности, међу којима туризам заузима значајно место.

Према карактеристичним географским, историјским, функционалним и културним карактеристикама, у ППРС су издвојене крупне просторне целине, међу којима је и Источна Србија, као целина изузетних природних, али угрожених демографских потенцијала. У овој просторној целини се налази простор Бељаница - Кучај. Овај простор веома богатог биолошког и културног диверзитета, захтеваће озбиљну и систематску организацију на регионалном нивоу која ће покренути веће развојне пројекте уз неопходност умрежавања општина око већих урбаних центара. Планирано је: јачање приступачности и заштите природних целина (међу којима се налази и простор Бељанице и Кучаја); повезивање простора изузетних предеоних квалитета од Бељанице, Кучајских планина, Ресаве и Ресавске пећине, до манастира и других природних и културних ресурса за развој туризма високе класе (уз ограничење које представља војни полигон Пасуљанске ливаде) у органску целину.

Међу високопланинским подручјима од националног значаја (са средње планинским окружењем) у Источној Србији се истичу, међу осталим просторима, Кучајске планине са Бељаницом као засебне средње планине. Решењима у просторним плановима планинских подручја потребно је обезбедити услове за задржавање становништва и подстицање насељавања, пре свега унапређењем пољопривреде и развојем туризма и других комплементарних активности на селу, развојем јавних сервиса и комуналним опремањем и санацијом туристичких центара и других насеља са значајним функцијама. Потребно је плански усмеравати концепт градње туристичких центара и скијалишта само изнад 1500 m нв. Туристички развој већим делом усмерити ка висококомерцијалним садржајима на погодним локацијама у директном контакту са скијалиштем и са могућношћу рационалног инфраструктурног опремања, као и ка насељима у нижим зонама планине, која ће бити

добро повезана са висинском зоном, вертикалним и другим системима транспорта. Изградња инфраструктурних система и реализација планинских центара мора се utvrditi кроз приоритете и етапе. Због планског усмеравања даљег развоја потребно је одговарајућим урбанистичким плановима уредити грађевинско земљиште планинских подручја.

Разноврсни, атрактивни и квалитетни предели Републике Србије су једна од основних вредности и елемент препознавања њене територије као и територије појединих регионалних или локалних целина. Бељаница је сврстана у Српско-балкански макрорегион, хетерогеног предеоног обрасца ког чине шумовите, ниске планине шумадијске греде и високе планине обрасле листопадном и четинарском шумом, односно тундроидном вегетацијом на врховима високих планина. Овај тип предеоног обрасца захтева очување хетерогене регионалне и локалне структуре кроз: очување отворених поља (њива, винограда, пашњака и ливада) у претежно шумским пределима; подизање високих шума, линијских зелених коридора и еколошких мрежа; рестаурацију постојећих и планирање нових бачија (појата) као регионалних и локалних „икона”; усклађивање изградње инфраструктурних објеката са карактером предела и обезбеђење њиховог мултуфункционалног коришћења; очување специфичне мреже насеља и др.

Простор Кучајских планина има посебан значај за одбрану земље, с обзиром да се на територији Републике Србије не располаже другим, погодним простором за уређење полигона за потребе реализације програма борбених обука јединица Војске Србије.

Основни циљ просторног развоја туризма је просторно-еколошка подршка остваривању концепта одрживог развоја туризма, компромисним интегрисањем принципа и стратешких, планских и програмских докумената развоја туризма, заштите и уређења туристичких простора, уз оптимално задовољавање социјалних, економских, просторно-еколошких и културних потреба националног и локалног нивоа и интереса тржишта. Простор територије Републике је подељен на пет туристичких кластера а сваки кластер се одликује туристичким дестинацијама, туристичким центрима и местима, као и кружним и линеарним туристичким правцима и секундарним туристичким просторима. Кучајске планине су сврстане у дестинације са мањим учешћем целогодишње понуде.

На јединственом водопривредном простору Републике Србије развијају се две класе водопривредних система: регионални системи за снабдевање водом највишег квалитета насеља (18 система); и речни системи у оквиру којих се реализују објекти и мере за интегрално коришћење, уређење и заштиту вода (11 система). Потенцијална акумулација према ППРС, у обухвату Плана, је акумулација Бељаница (река Ресава, општина Деспотовац), акумулација првог приоритета, чији простор треба сачувати за њену реализацију.

РПП ШПРРО је, према типу туристичког садржаја, издвојио планине и остале геоморфолошке и спелеолошке туристичке потенцијале са мањим учешћем целогодишње понуде, међу којима су и Кучајске планине и Бељаница. Планом је предвиђен даљи развој планинског, ловног, спелеолошког, сеоског, еко и агро, спортско-рекреативног, манифестационог, излетничког туризма, туризма културе и религије и др., и то на препознатим природним, антропогеним и манифестационим реперима. Источни делови општине Деспотовац, које попримају карактеристике Карпатске Србије (Кучај), означени су као сточарско-воћарски рејон на којем постоје услови за развој воћарства и сточарства, са потенцијалом за органску производњу хране. Планирана је изградња бране и акумулације „Бељаница” на реци Ресави, општина Деспотовац. У обухвату Просторног плана је и комплекс посебне намене „Пасуљанске ливаде” који има посебан значај за одбрану земље и потребе реализације програма обука јединица Војске Србије.

РПП ПБО је, са аспекта туризма и еколошки чистих целина, Бељаницу и Кучајске планине окарактерисао као изузетан, недовољно искоришћен потенцијал овог подручја за развој шумарства и туризма, са изразитим антропогеним и природним (геолошким и геоморфолошким) специфичностима.

Простор РПП ПБП подељен је на четири туристичке зоне, међу којима је и планинска зона Кучајске и Хомољске планине и околина. Најзначајнији туристички потенцијал ове зоне налази се на подручју општине Жагубица, у оквиру три предеоне целине: Западна (брдско-планински, ливадско-шумски амбијент, Горњачка клисура, врела, термални извори, пећине и планиране водоакумулације); Средишња (Жагубичка котлина, део Хомољских планина, јужни део Бељанице, клисуре, прерасти, пећине, цркве, утврђење); Источна (брдско-планинско подручје са Црним врхом, пећинама и другим атрактивностима). У осталим деловима ове зоне туризам ће се заснивати на препознатим природним, антропогеним и манифестационим реперима.

Врело Млаве и Крупајско врело од важности су за даљи развој са рекреативно-туристичког и привредног аспекта. Посебни циљ развоја туризма је пројекат скијалишта Бељаница. У складу са концепцијом развоја зимског туризма, предвиђена је изградња скијалишта на Бељаници – локалитет Бусовата. Смештај потенцијалних скијаша (око 2000 једновремених скијаша) је предвиђен ван зоне скијалишта у склопу мањих хотела и приватног смештаја (у селима), уз дефинисање прецизнијих параметара и услова кроз урбанистичку документацију.

У развоју подручја, нарочито периферних и руралних, туризам и комплементарне активности имаће значајну улогу базирану на очуваној природној средини и туристичким ресурсима од међународног и националног значаја. Једно од планираних упоришта развоја туризма је изградња и уређење нових садржаја понуде у простору, као главних генератора целогодишње туристичке понуде подручја - туристички центри и скијалиште на Бељаници.

СРТ РС је Кучајске планине издвојила као подручје погодно за развој туризма у оквиру шире туристичке дестинације Стиг и Кучајске планине, са кључним вредностима: културно наслеђе, природна богатства, спелеолошки објекти, и кључним производима: здравствени, *spr&wellness*, етно-туризам, културно-тематске руте, манифестације, рурални туризам и специјални интереси.

2.2. ДРУГА РЕЛЕВАНТНА ПЛАНСКА ДОКУМЕНТА

Подручје Просторног плана се преклапа са обухватом *Просторног плана подручја посебне намене природног добра Бељаница - Кучај* (у даљем тексту: ППППН ПД БК), *Уредба о утврђивању Просторног плана*, „Службени гласник РС”, број 98/14.

ППППН ПП БК је предвидео даљу заштиту и одрживо коришћење природе и природних вредности, а нарочито споменика природе Лисине, Прераст Самар, Врело Млаве и Крупајско врело. Зоне од посебног значаја за заштиту и очување су компактни шумски комплекси Бељанице и Јужног Кучаја, ливадска станишта врха Бељанице и крашке површи Јужног Кучаја (Дубашничка и Брезовичка).

Посебну туристичку атрактивност ширег интегралног простора представљају Кучајске планине, док манастир Манасија, као значајни културни потенцијал, представља основ за стварање јединствене туристичке понуде у ширем, регионалном, окружењу.

У односу на туристичке потенцијале на простору општина Жагубица и Деспотовац, туристичка оријентација је према планинском туризму у ужем и ширем регионалном погледу, а посебно: излетничком, спортском и рекреативном туризму (Хомољске планине, планина Бељаница, прераст Самар, клисура Осаничке реке, Кучајске планине, Ресавска пећина и др), туризму на води (врело Млаве, Хомољска потајница, Крупајско врело), манифестационом туризму, руралном и културном туризму.

Туристичке зона север на подручју ППППН ПП БК обухвата јужне делове општине Жагубица и северне делове општине Деспотовац. Превасходни садржај ове зоне је усмерен ка развоју скијалишта Бељаница на локалитету Бусовата. На том простору предвиђа се изградња жичара, алпских ски-стаза, нордијских ски-стаза, излетничких ресторана и видиковац ресторана. Овим Планом се потврђује изградња прве фазе комплекса (капацитета око 2.000 туриста).

Подручје Бељанице и Кучаја изузетно је погодно за планински бициклизам и пешачење па је у складу са тим потребно планирати бициклистичке и пешачке (излетничке) стазе.

У припреми је доношење одлуке о изради *Просторног плана подручја посебне намене ауто-пута Вожд Карађорђе*, чији ће се обухват преклапати са подручјем овог Просторног плана, у зависности од опредељеног положаја коридора ауто-пута.

Остала значајна планска документација на подручју Просторног плана:

– на територији општине Жагубица:

- *Просторни план општине Жагубица* (у даљем тексту: ППОЖ), "Сл. гласник општине Жагубица" број 2/11;
- *План генералне регулације Жагубица*, "Сл. гласник општине Жагубица" број 8/13;
- *План генералне регулације Лазница*, "Сл. гласник општине Жагубица" број 11/14;
- *План генералне регулације Суви До*, "Сл. гласник општине Жагубица" број 11/14;
- *План генералне регулације Крепољин*, "Сл. гласник општине Жагубица" број 11/14;
- *План генералне регулације Осаница*, "Сл. гласник општине Жагубица" број 11/14;
- *План детаљне регулације подручја МХЕ Козји грб и МХЕ Ковиљача на реци Млави*, "Сл. гласник општине Жагубица" број 9/11;
- *План детаљне регулације I фазе скијалишта на Бељаници*, "Сл. гласник општине Жагубица" број 9/11;
- *План детаљне регулације подручја каменолома "Главица-Горњак"*, "Сл. гласник општине Жагубица" број 6/13;
- *План детаљне регулације подручја каменолома "Потај Чука"*, "Сл. гласник општине Жагубица" број 6/13;

– на територији општине Деспотовац:

- *Просторни план општине Деспотовац (у даљем тексту: ППОД), "Службени гласник општине Деспотовац", бр. 3/09, 6/09, 7/09 и 10/12;*
- *План генералне регулације насељеног места Деспотовац, "Службени гласник општине Деспотовац", бр. 4/20*
- *Генерални урбанистички план са елементима детаљног урбанистичког плана (преиспитан као План генералне регулације) Ресавица, "Службени гласник општине Деспотовац", бр. 7/04*
- *План општег уређења подручја водопада Лисине, "Службени гласник општине Деспотовац", бр. 8/07*
- *План општег уређења подручја Лисине у општини Деспотовац, "Службени гласник општине Деспотовац", бр. 8/09*
- *План детаљне регулације стамбено-пословног комплекса "Лисине - подцелина центар 1", "Службени гласник општине Деспотовац", бр. 7/19*
- *План општег уређења подручја Ресавске пећине, "Службени гласник општине Деспотовац", бр. 8/07*
- *План детаљне регулације Ресавске пећине, "Службени гласник општине Деспотовац", бр. 8/09*

Остала значајна стратешка документација на подручју Просторног плана:

- *Стратегија одрживог развоја општине Жагубица 2015-2024;*
- *Стратегија развоја туризма општине Жагубица 2006–2025;*
- *Стратегијски мастер план туристичке дестинације „Стиг – Кучајске планине – Бељаница” (усклађивање са Националном стратегијом);*

3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

3.1. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Посебне намене

У обухвату Просторног плана, издвајају се следеће посебне намене од значаја за концепцију планских решења:

Основна (кључна) посебна намена:

1. Туристичка дестинација Кучајске планине: подручје Кучајских планина представља примарну туристичку дестинацију са многобројним и разноврсним природним и антропогеним туристичким мотивима, али са мањим учешћем целогодишње туристичке понуде. Ово подручје веома квалитетне животне средине, представља регионалну целину интегрисане понуде унутар шире туристичке дестинације "Стиг - Кучајске планине", у оквиру туристичког кластера „Београд“, а на самој граници туристичких кластера "Југоисточна Србија" и "Средишња и Западна Србија". Одрживи развој туризма на Кучајским планинама, са Бељаницом, Црним врхом и јужним обронцима Хомољских планина (као високопланинским подручјем од националног значаја, са повољним положајем у односу на потенцијалну туристичку тражњу), стратешко је питање привредног и социјалног развоја овог дела Србије. Овај развој ће се базирати на развоју туристичке инфраструктуре и ресурса, интегрисању подручја у шире туристичке просторе, као и презентацији и одрживом коришћењу природних и културних вредности, уз њихову интеграцију у јединствену туристичку понуду овог подручја и ширег туристичког простора.

Најзначајнији развојни *туристички пунктови* планског подручја:

- туристички локалитети: Лисине, Бусовата (примарни центри у оквиру Парка природе "Кучај-Бељаница" у којима ће се, у складу са режимима заштите, развијати туристички ресурси и инфраструктура), Крупајско врело и Ресавска пећина (секундарни центри);
- туристички комплекси: "Јелен", "Грђеница", Врело Млаве, ваздушна бања "Здравча", термална бања "Суви До", Деспотовачка бања и "Кладенац" (обухвата туристичке пунктове "Хилендар/Јасеновац" и "Господарев камен/Трешњевица");
- агро-туристички комплекси: "Хомоље", "Крепољин", "Липовица" (еко-фарма), "Близнак/Бела река" (еко-фарма), "Ломница" и "Пањевац";
- етно-паркови: "Лазница", "Тршка" и "Рибаре";
- транзитно-туристички пунктови: "Обршја Липе" (источна капија Хомоља) и "Горњак (западна капија Хомоља);
- кампови (риболовачки): "Влашко поље" и "Рибаре";
- други специјализовани туристички пунктови: спелеолошки центар "Крепољин" и парк макета "Војник";
- инфо пунктови - улазне станице у заштићено подручје Парка природе "Кучај-Бељаница" (7 потенцијалних локација на пресеку путних праваца са границом заштићеног подручја);
- визиторски центри: "Осаница", "Дивљаковац", "Мала Равна река", "Винатовача", "Вртачелје", "Мали камен" и "Самар";
- прихватни ски-пунктови: "Црни врх", "Бусовата" и "Речке";

- планинарско-алпинистичко-спелеолошко-палеолошки пунктови и пунктови/полигони екстеремних спортова и контролисане авантуре (слободно пењање, параглајдинг, оријентиринг и сл.): "Горњачке планине", "Поткрш", "Пониква" и "Лисине" (спелеологија), "Велика Треста" (оријентиринг), "Ресавска пећина" (авантура-парк), "Здравча", "Дубашница" и "Предео";
- насеља са израженим туристичким функцијама: Деспотовац, Жагубица, Ресавица, Крепољин, Стењевац, Лазница, Милановац, Пањевац, Сладаја, Стрмостен, Равна Река, Осаница, Суви До, Сиге и Јеловац.

Потенцијално скијашко подручје Бељаница (1339 мнв) - Црни врх (1043 мнв) заузима око 18,5 km² у обухвату Просторног плана и подразумева изградњу модерног скијашког центра, са свим припадајућим садржајима туристичке инфраструктуре (скијашке стазе, ски-лифтови, жичаре, ски-стадиони и др.). Капацитет скијашког подручја (дефинисан *Генералним решењем са прединвестиционом студијом скијалишта "Бељаница", Студијом оправданости проглашења туристичког простора "Бељаница - Кучај", Стратегијским мастер планом туристичке дестинације „Стиг - Кучајске планине - Бељаница”, Планом детаљне регулације I фазе скијалишта на Бељаници,* и коригован у складу са новоопређеним површинама скијашког подручја), могао би да износи око 7000 истовремених скијаша, што је узето као укупни економски, социјални и еколошки прихватни потенцијал на дуги рок. Ово претпоставља развој одговарајућег смештајног капацитета за сезонско или целогодишње коришћење (око 5000 лежајева у коначној фази).

Најзначајнији природни и антропогени *туристички мотиви* планског подручја:

- непокретна културна добра: споменик културе од изузетног значаја - манастир Манасија (примарни центар духовности и културе туристичке дестинације Кучајске планине); споменици културе од великог значаја - манастир Горњак (секундарни центар духовности и културе) и Тршка црква; остали споменици културе;
- природна добра: парк природе "Кучај - Бељаница", а посебно локалитети у режиму I (Суви до, Јужни одсек Бељанице, Винатовача, Бусовата и Подкрш) и II степена заштите (Мала и Велика Брезовица, Ресавица-Некудовска река, Ресавица-Суваја, Мали камен-Суви до, Увала Бусовата и Тисница-Самар); предео нарочите природне лепоте "Ресавица"; резервати природе (специјални, строги и општи): "Клисура Осаничке реке", "Клисура реке Ресаве", "Клисура реке Суваје" и "Винатовача (прашума)"; споменици природе: "Хомољска потајница", "Врело Млаве", "Крупајско врело", "Три језера у красу Бељанице", "Бусовата", "Вртачеље", "Ресавска пећина", "Лисине (Бук)", "Радошева пећина", "Пећина Велике Атуле", "Бушан камен" и "Прераст Самар"; као и остале природне вредности: "Клисура Црне реке", "Водопад Прскало", "Горњачка клисура" и "Рибарска клисура".

Од примарног значаја за развој туристичке дестинације Кучајске планине је и реализација *туристичких путева*, чиме би се значајно подигао ниво приступачности туристичког простора, а тиме и његове интеграције у шире туристичке просторе и конкурентности на туристичком тржишту. Планира се реконструкција, доградња и изградња следећих деоница туристичких путева, укупне дужине око 140 km:

- Ресавица – Ресавска пећина, у дужини око 8 km.
- Водна–Стрмостен–Лисине–Мала Равна река–Винатовача–Злотска река (око 20 km).
- Дутово – Поповњак – Војник (око 5 km).

- Липовица (Трешњевица) – Речке – Бусовата (Бељаница) – Мали камен (Саставци) – Подкрш – Жагубица (око 38 km).
- Крња јела (Злотска река) – Мали камен (Саставци), у дужини око 11 km.
- Самар – Шести (Црни врх) – Обршја Липе (око 12 km).
- Шести (Црни врх) – Јелен – Голо брдо (око 6 km).
- Тршка црква – Суви до – Грђеница (Бељаница) у дужини око 9 km.
- Липовица (Трешњевица) – Раскрсница (Близнак) – рудник Јасеновац – Влашко поље (Крепољин) у дужини око 10 km.
- Раскрсница (Близнак) – Бела река (око 8 km).
- Осаница – Штубеј (Хомољске планине) у дужини око 13 km и др.

Друге посебне намене компатибилне основној:

1. *заштита културног наслеђа националног значаја:*

- Манастир Манасија - споменик културе од изузетног значаја (почетак XV века), са својом заштићеном околином (природни простор око непокретног културног добра), која обухвата површину од 212 ha (делови КО Буковац, Деспотовац и Двориште, општина Деспотовац). Манастир је утврђен за споменик културе 1948. год., а за непокретно културно добро од изузетног значаја 1979. год., док се од 2010. год. налази на прелиминарној Унесковој Листи Светске баштине. Манастир Манасија, заједно са групацијом споменичког наслеђа коју чине још Раваница, Каленић и Љубостиња, представља изразито обележје Моравског стила.
- Манастир Горњак - споменик културе од великог значаја (друга половина XIV века). Манастир је утврђен за споменик културе 1973. год., а за непокретно културно добро од великог значаја 1979. год.
- Тршка црква - споменик културе од великог значаја (крај XIII века). Манастир је утврђен за споменик културе 1951. год., а за непокретно културно добро од великог значаја 1979. год.
- Црква Св.Тројице у Жагубици - споменик културе (друга половина XIX века).
- Средњовековно утврђење Градац код Крепољина - археолошко налазиште.
- Кућа Р.Глигоријевића у Рибарима - споменик културе (друга половина XIX века).
- Механа у Лазници - споменик културе (друга половина XIX века).
- Кућа Ј.Шербановића у Лазници - споменик културе (крај XIX / почетак XX века).
- Кућа Н.Стојановића у Милатовцу - споменик културе (почетак XX века).
- Кућа З.Стојадиновића у Јошаници - споменик културе (друга половина XIX века).
- "Бела" црква у Бељајки - споменик културе (почетак XV века).
- Стара воденица у Десотовцу - споменик културе (прва половина XIX века).
- Зграда народне библиотеке у Деспотовцу - споменик културе (почетак XX века).

2. *заштита природе националног и међународног значаја:*

Према Уредби о еколошкој мрежи ("Службени гласник РС број 102/10") у обухвату просторног плана налазе се следећа еколошки значајна подручја:

- р.бр. 39: Клисура Осаничке реке;
- р.бр. 46: у оквиру заштићеног подручја Кучајских планина: строги природни резервати - Клисура реке Ресаве, Бусовата и Клисура реке Суваје; предео нарочите природне лепоте Ресаве - део подручја у сливу река Ресаве, Суваје, Чемернице, Јаловог потока и Бељаничке реке.

Емералд подручја: Бусовата (RS0000043), Винатовача (RS0000047), Клисуре Осаничке реке (RS0000050) и Кучајске планине (RS0000055).

IPA - међународно значајна подручја за биљке: /

IBA - међународно значајна подручја за птице: Клисуре реке Ресаве и Злотске реке.

PVA - одабрано подручје за дневне лептире: Клисуре реке Ресаве.

Као природна добра заштићени су, или су у поступку покретања заштите:

- Парк природе "Кучај - Бељаница" (покренут поступак заштите):
Према *Правилнику о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја* („Службени гласник РС”, број 97/15), ово природно подручје се сврстава у I категорију – међународног, националног, односно изузетног значаја. Према *Уредби о еколошкој мрежи* („Службени гласник РС”, број 102/10), подручје обухваћено границама парка природе припада еколошки значајном подручју Републике Србије под редним бројем 46 - „Кучајске планине”.
Ово подручје обухвата природну целину Кучајско-бељаничког масива, највећег кречњачког масива у Србији. Са севера је ограничен Жагубичком котлином, на истоку борско-зајечарском депресијом, на југу превојем Честобродица и планином Ртањ, а на западу долином Велике Мораве. Циљ заштите је очување природних екосистема, геоморфолошких и хидрогеолошких феномена крашког и палеовулканског рељефа, резерви чисте воде, пространства букових шума, бројних биљних и животињских врста, као и изузетне предеоне разноврсности.
На овом подручју до сада је заштићено 12 споменика природе (од којих је 5 у обухвату Просторног плана), један општи и три строга резервата природе, као и предео нарочите природне лепоте.
Парк природе обухвата око 36 % територије Просторног плана (око 428,30 km² од укупно 876,44 km² колики је обухват читавог парка природе), на територији општина Деспотовац (КО Сладаја, КО Стрмостен, КО Јеловац, КО Жидиље) и Жагубица (КО Жагубица, КО Крупаја, КО Милановац, КО Изварица, КО Суви До и КО Мали Камен).
На простору парка природе утврђени су режими заштите I, II и III степена.
Под режимом заштите I степена, у обухвату просторног плана су издвојени локалитети: „Винатовача”, „Бусовата”, „Јужни одсек Бељанице са Чемерничким потоком”, „Суви До”, „Прераст Самар” и „Састав речица Пераст и Мале Тиснице” (око 1.232,5 ha или око 1 % планског подручја, односно око 3 % простора парка природе у обухвату плана).
Под режимом заштите II степена, у обухвату просторног плана су издвојени локалитети: „Ресавица-Суваја”, „Увала Бусовата”, „Увала Речке”, „Бук”, „Тисница”, „Ресавица-Некудовска река” и мањи део „Велике и Мале Брезовице” (око 12.782,2 ha или око 11 % планског подручја, односно око 30 % простора парка природе у обухвату плана).
Под режимом заштите III степена су преостале површине у Парку природе „Кучај-Бељаница” (око 288,15 km² или око 24% планског подручја, односно око 67 % простора парка природе у обухвату плана).
- Предео нарочите природне лепоте "Ресавица".
- Строги природни резерват "Клисуре реке Ресаве".
- Строги природни резерват "Бусовата".
- Строги природни резерват "Клисуре реке Суваје".
- Општи резерват природе "Винатовача".
- Специјални резерват природе "Клисуре Осаничке реке".

- Природни простор око НКД манастира Манасија
- Споменик природе "Хомољска потајница.
- Споменик природе "Крупајско врело".
- Споменик природе "Врело Млаве".
- Споменик природе "Три језера у красу Бељанице" (у поступку заштите).
- Споменик природе "Прераст Самар".
- Споменик природе "Радошева пећина".
- Споменик природе "Лисине".
- Споменик природе "Пећина Велике Атуле".
- Споменик природе "Бушан камен".
- Споменик природе "Ресавска пећина"
- Споменик природе "Вртачеље" (у поступку заштите).

За заштиту су предложене следеће природне вредности:

- Водопад Прскало.
- Горњачка клисура.
- Рибарска клисура.
- Клисура Црне реке.

3. регионални системи водоснабдевања:

- *резервисан простор за изградњу вишенаменске хидроакумулације првог приоритета "Бељаница" на реци Ресави* (кота нормалног успора - КНУ=560 мнв; укупна запремина - $V_{max}=40.000.000 \text{ m}^3$), са зонама санитарне заштите акумулације. Акумулација представља део расинско-поморавског регионалног система за снабдевање водом насеља, у будућности од стратешког значаја за обезбеђење недостајућих количина воде у овом делу Србије. Простор се резервише до усвајања решења концепције коришћења вода реке Ресаве. Акумулација је планирана у горњем току реке Ресаве (на око 6 km узводно од туристичког локалитета Лисине, а око 8 km од извора реке) и спада у тзв. велике и средње акумулације, које су сврстане у изворишта вода од регионалног и републичког значаја, за комплексно решење водоснабдевања становништва. Могуће намене акумулације – снабдевање водом становништва, снабдевање индустрије, енергетика, наводњавање, заштита од поплава, оплемењавање малих вода, рибарство и одрживи туризам (у складу са регулативом о заштити вода).
- *резервисан простор за изградњу вишенаменских хидроакумулација првог приоритета "Витман" и "Градац" на реци Млави*, (кота нормалног успора - КНУ=203/251 мнв; укупна запремина - $V_{max}=12.500.000 \text{ m}^3$), са зонама санитарне заштите акумулација. Акумулација представљају део моравско-млавског регионалног система за снабдевање водом насеља (подсистем Морава-Млава), у будућности од стратешког значаја за обезбеђење недостајућих количина воде у овом делу Србије. Простор се резервише до усвајања решења концепције коришћења вода реке Млаве. Акумулација је планирана у клисурастим деловима реке Млаве, на око 2 km узводно од манастира Горњак (Витман) у горњем делу Горњалке клисуре, односно на око 4 km узводно од насеља Крепољин (Градац) у Рибарској клисури, и спада у тзв. велике и средње акумулације, које су сврстане у изворишта вода од регионалног и републичког значаја, за комплексно решење водоснабдевања становништва. Могуће намене акумулација – снабдевање водом становништва, енергетика, наводњавање, заштита од поплава, оплемењавање малих вода, рибарство и одрживи туризам (у складу са регулативом о заштити вода).

4. подручја реализације коридора магистралне/регионалне инфраструктуре:

- саобраћајна инфраструктура:

- Деоница планираног ауто-пута „Вожд Карађорђе“ (Лазаревац – Бор):

Плановима вишег реда (ППРС, РПП), као и ППППН ПД БК, предвиђене су активности на рехабилитацији и доградњи путног правца Лазаревац – Аранђеловац – Топола - Марковац – Свилајнац – Деспотовац – Бор, а у циљу остваривања смерница просторног развоја Републике Србије.

Потенцијалне трасе овог ауто-пута, дате на прегледној карти *Обухват Просторног плана* (три варијанте – централна, северна и јужна траса), преузете су из планских докумената вишег реда (РПП ШПРРО) и ширег подручја (ППППН ПД БК), планских докумената јединице локалне самоуправе (ППО Деспотовац), односно техничке документације (пројектни задатак за израду Генералног пројекта и Претходне студије оправданости државног пута Лазаревац – Бор).

Дате трасе треба узети са резервом, с обзиром да до сада није урађена одговарајућа студијско-техничка документација која би на основу адекватних анализа предложила могуће коридоре ауто-пута, а затим определила варијанту за реализацију. Ове оријентационе трасе, преузете из претходно урађених планских и техничких докумената, нису у потпуности усклађене са интересима осталих корисника и режимима коришћења овог простора, и потенцијално су конфликтне са интересима одбране земље, заштите природе и природних добара и др.

Дефинитиван положај коридора планираног ауто-пута, као и размештај пратећих садржаја, утврдиће се одговарајућим Просторним планом подручја посебне намене на нивоу читаве трасе ауто-пута „Вожд Карађорђе“ (Лазаревац – Бор), а на основу одговарајуће студијске и техничке документације са проценом утицаја на животну средину. Приликом израде Нацрта плана, у сарадњи са надлежним јавним предузећем, дефинисаће се актуелна и проверена траса/трасе овог пута, уз посебну пажњу усмерену на међусобно усаглашавање конфликтних интереса, постојеће намене, режиме коришћења и заштите простора.

- Обилазница (обилазни полупрстен) Жагубице:

Планирана је ради измештања транзитног саобраћаја из центра насеља. Обилазница дужине око 3,5 km, заобилази насеље са северне стране, на удаљености од око 1 km. Реализацијом обилазнице, део државног пута ПА реда број 161 на деоници кроз центар Жагубице, добио би ранг примарне градске саобраћајнице и не би више имао карактер транзита.

- Државни пут ПБ реда бр. 384 (Деспотовац - манастир Манасија):

Планира се доградња деонице државног пута у дужини око 8 km ка Пањевцу и повезивање са државним путем ПА реда бр. 186 (деоница Водна – Крепољин), која ће представљати значајну везу туристичких пунктова на подручју туристичке дестинације Кучајске планине, односно општина Деспотовац и Жагубица. Приликом израде Нацрта плана размотриће се варијанте измештања деонице овог пута, који пролази уз саме зидине манастира Манасија.

- Постојећа магистрална и регионална саобраћајна инфраструктура – рехабилитација мреже:
 - државни путеви ПА реда бр.: 160 (деоница Свилајнац-Деспотовац-Двориште-Ресавица-Сење у дужини око 25,3 km), 161 (деоница Петровац на Млави-Жагубица-Брестовац у дужини око 46,7 km), 164 (деоница Јасиково-Жагубица у дужини око 17,3 km) и 186 (деоница Вирине-Деспотовац-Двориште-Водна-Крепољин у дужини око 46,6 km). Укупна дужина свих деоница државних путева ПА реда на планском подручју (према *Уредби о категоризацији државних путева*, “Сл. гласник РС”, број 105/13, 119/13 и 93/15) износи око 129 km;
 - државни путеви ПБ реда бр.: 384 (Деспотовац-манастир Манасија у дужини око 2,5 km) и 385 (Водна-Ресавска пећина у дужини око 6,5 km). Укупна дужина свих државних путева ПБ реда на планском подручју (према *Уредби о категоризацији државних путева*, “Сл. гласник РС”, број 105/13, 119/13 и 93/15) износи око 9 km.
 - неелектрифицирана једноколосечна железничка пруга Марковац - Ресавица, која је од Ресавице преко Деспотовца и Свилајнца везана на основни магистрални железнички коридор Републике Србије. Дужина пруге у обухвату Просторног плана износи око 20 km;
- енергетика – обновљиви извори енергије:
 - Подручје реализације потенцијалног ветропарка „Бељаница“:

Подручје ветропарка „Бељаница“, планираног на територији општине Жагубица, обухвата делове КО Суви До (локалитет Бусовата и плато око врха Бељанице). Планирани капацитет је 40-45 MW са предвиђених 14 стубова ветрогенератора (према подацима из *Елабората за Рани јавни увид Плана детаљне регулације подручја ветропарка „Бељаница“ у општини Жагубица*).
 - Подручје реализације потенцијалне ветроелектране „Црни врх“:

Подручје ветроелектране „Црни врх“, планиране на територији града Бора и општина Мајданпек и Жагубица, на територији општине Жагубица обухвата делове КО Жагубица и Лазница-селиште (локалитет Омање на Црном врху). Планирани капацитет је око 100 MW са предвиђених 40 стубова ветрогенератора, од чега би 21 стуб био на територији општине Жагубица (према подацима из *Елабората за Рани јавни увид Плана детаљне регулације подручја ветроелектране „ВЕ Црни врх“ на територији града Бора*).

Ветрогенератори ће се лоцирати на основу резултата истраживања карактеристика ветра на изабраним микролокацијама (на основу сагласности надлежног министарства), како би се утврдила учесталост, снага и енергија ветра и утврдио оптималан капацитет ветрогенератора. Приликом одређивања локација ветрогенератора, посебна пажња биће посвећена ризику по животну средину и процени прихватљивости тог ризика са становишта републичких прописа у области заштите природе и животне средине, уз примену европских стандарда и искустава у изградњи ветроелектрана, што се посебно односи на заштићена и еколошки значајна подручја.

5. подручја експлоатације минералних сировина:

Подручје обухваћено Просторним планом има више појава и лежишта различитих минералних сировина:

- Енергетске сировине - позната су лежишта квалитетних мрких угљева у Сењско-Ресавском басену (рудник Рембас) и Крепољинској угљоносној зони (рудник Јасеновац), која су била или су и данас у функцији. Савремени захтеви у погледу заштите и неекономична производња у јамским угљенокопима допринели су затварању више јама са подземном експлоатацијом, тако да се данас производња делимично одвија (у обухвату Просторног плана, у производним јамама Јеловац и Стрмостен у оквиру рудника Рембас, као и у неколико производних јама рудника Јасеновац). У енергетском билансу Србије ови угљеви нису интересантни, али се због доброг квалитета користе за грејање и имају локални економски значај. Активирање резерви угљених басена на простору у зони утицаја комплекса посебне намене (што би значајно продужило радни век рудника Рембас), као и даљег просторног оквира и обима експлоатације угља у Сењско-Ресавском басену, у зависности су од посебних захтева за заштиту простора од интереса за одбрану земље.
- Металичне сировине - рудне појаве унутар Борске металогенетске зоне (део рудног поља Црног Врха), где се издвајају руде бакра са пратећим елементима. Део простора је дат концесионару. Иако су у неким случајевима резерве руде значајне, на данашњем технолошком нивоу нису се још стекли услови за планирање експлоатације.
- Неметали и геолошки грађевински материјали – постоји традиционално коришћење пешчара, бигра, карбонатних стена и магматита као грађевинског камена, а на више локалитета активни су мајдани техничког камена (кречњаци добрих физичко-механичких карактеристика, гранитоиди и габрови).

Резервација простора за експлоатацију минералних сировина обухватиће сва лежишта која су у функцији, за која се раде рударски пројекти, или су предмет детаљних геолошких истраживања, а на основу података надлежног министарства.

Режимима заштите и коришћења простора у зонама заштите природе и система водоснабдевања, дефинисани су општи услови и прихватљивост експлоатације минералних сировина. Експлоатација минералних сировина није прихватљива ни ако се у поступку утврђеном законом, установе значајни неповољни утицаји те експлоатације на животну средину (као и на природне и културне вредности), који се адекватним мерама и доступним техникама не могу отклонити.

6. комплекси посебне намене са зоном утицаја (зоне забрањене, ограничене и контролисане градње):

- Простор од интереса за одбрану земље – према важећем ППППН ПД БК, обухвата око 78 km² у јужном делу планског подручја (будући Интервидовски полигон), са дефинисаним зонама просторне заштите овог комплекса посебне намене (зона забрањене градње и зона ограничене и контролисане градње). Коришћење, уређење и изградња у простору од интереса за одбрану земље и његовим зонама утицаја, засниваће се на условима и захтевима надлежног министарства за прилагођавање Просторног плана потребама одбране земље.

С обзиром на преплитање различитих посебних намена и режима коришћења простора, приликом израде Нацрта плана посебна пажња и активности ће бити усмерене на међусобно усаглашавање корисника овог простора и других заинтересованих страна, а нарочито на усаглашавање интереса развоја туризма, истраживања и експлоатације минералних сировина, планираних инфраструктурних система (који су до сада углавном генерално разматрани и нису разрађени на потребном нивоу детаљности) и других развојних интереса, са интересима одбране земље, заштите животне средине, заштите природе, природних и културних добара.

Мрежа насеља, демографске прилике и привредни развој

Насеља на подручју Просторног плана одликује велика разноликост у погледу величине, генезе, морфологије и функције насеља. На планском подручју налази се 36 катастарских општина (17 у општини Деспотовац и 19 у општини Жагубица) са 38 насеља (20 у општини Деспотовац и 18 у општини Жагубица), у којима живи укупно 26.272 становника (попис 2011.год.). Насеља су махом руралног типа, осим насеља Деспотовац и Жагубица (насеља урбаног карактера), Ресавица и Равна Река (рударска насеља), као и Крепољин и Стењевац (насеља мешовитог типа). Типолошка диференцијација насеља је заснована на институционалном статусу, опремљености услугама, као и привредним и комуналним капацитетима, који могу задовољити потребе садашњег становништва и потенцијалних корисника. Минимални ниво институционалне опремљености (осмогодишња школа, здравствена станица, пошта, продавница и месна канцеларија) задовољавају само општински центри и поједина централна насеља (центри заједнице насеља и локални центри). У развојном смислу спорна су она насеља/центри, која не поседују основне институције социјалне инфраструктуре. Туристичке потенцијале имају, пре свих, насеља: Деспотовац, Жагубица (примарни/општински центри), Ресавица, Крепољин (секундарни/субопштински центри), Стењевац, Лазница, Милановац (центри заједнице насеља), Пањевац, Сладаја, Стрмостен, Равна Река, Осаница, Суви До (локални центри), Сиге и Јеловац (примарна сеоска насеља). Функционална диференцијација насеља на подручју Просторног плана је заснована на мрежи насеља јединица локалне самоуправе, а ова је условљена статусом насеља, опремљеношћу услугама, привредним и комуналним капацитетима, географским положајем, демографским карактеристикама и трендовима и другим факторима.

Демографске прилике на подручју Просторног плана се крећу од незадовољавајућих, преко неповољних, до врло неповољних. Према подацима пописа из 2002. године, на планском подручју живело је 30.110 становника, да би се овај број 2011. године знатно смањио (за 8,7%, т.ј. на 26.272 становника). Просечна релативна густина насељености планског подручја 2011. године износила је 22 становник на km², док је 2002. године она износила 25 становника на km².

Број становника и густина насељености на планском подручју према попису 2002/2011.год.

бр	Подручје ППППН ТД Кучајске планине		Број становника		Површина km ²	Густина насељености ст/km ²	
	Насеља	Катастарске општине	2002.г.	2011.г.		2002.г.	2011.г.
	Општина Деспотовац		15.287	13.899			
1	Бељајка	КО Бељајка	265	251	12	22	20,9
2	Буковац	КО Буковац	490	490	12,1	40,4	40,4
3	Војник	КО Војник	946	880	11,2	84,4	78,5
4	Двориште	КО Двориште	565	458	11	51	41,6
5	Деспотовац	КО Деспотовац	4363	4197	6,9	632	608
6	Жидиље	КО Жидиље	158	83	86,9	2	0,9
7	Баре	КО Жидиље	24	19	6,5	4	3
8	Маквиште	КО Жидиље	24	30	7,5	3	4
9	Ресавица село	КО Жидиље	159	132	9,1	17,4	14,5
10	Језеро	КО Језеро	433	366	11,5	37,6	31,8
11	Јеловац	КО Јеловац	349	278	63,3	5,5	4,3
12	Липовица	КО Липовица	450	502	12,6	35,7	39,8
13	Ломница	КО Ломница	1033	997	21,9	47	45,5
14	Пањевац	КО Пањевац	519	518	15,5	33,4	33,4
15	Поповњак	КО Поповњак	337	305	8,4	40	36,3
16	Ресавица	КО Ресавица	2365	2035	5,9	400	344
17	Равна Река	КО Равна Река	380	276	9	42	30
18	Сладаја	КО Сладаја	788	691	30,3	26	22,8
19	Стењевац	КО Стењевац	737	608	17,9	41	34
20	Стрмостен	КО Стрмостен	902	783	84,0	10,7	9,2
бр	Општина Жагубица		14.823	12.373	km ²	ст/km ² 2002.г.	ст/km ² 2011.г.
1	Близнак	КО Близнак	361	281	20,3	17,7	13,8
2	Брезница	КО Брезница	211	158	13,6	9,3	6,9
		КО Горњак			8,6		
3	Вуковац	КО Вуковац	492	389	22,9	21	17
4	Жагубица	КО Жагубица	2823	2590	93,9	14,9	13,6
		КО Мали Камен			96		
5	Изварица	КО Изварица	376	307	18,9	19,8	16
6	Јошаница	КО Јошаница	671	539	36,1	18	15
7	Крепољин	КО Крепољин	1696	1542	47,7	35,5	32,2
8	Крупаја	КО Крупаја	649	534	25,4	25,5	26,7
9	Лазница	КО Лазница - село	2063	1881	58,8	17,8	16,1
		КО Лазница-селиште			57,4		
10	Липе	КО Лазница-селиште	15	8	3,5	4	2
11	Медвеђица	КО Медвеђица	44	33	4,7	9,2	6,9
12	Милановац	КО Милановац	445	365	16,5	27	22,2
13	Милатовац	КО Милатовац	828	680	22,1	37	31
14	Осаница	КО Осаница	1187	1048	66	18	16
15	Рибаре	КО Рибаре	485	356	19,1	25	18,6
16	Селиште	КО Лазница - село	453	363	15,9	28,4	22,8
17	Сиге	КО Сиге	704	496	19,8	35,5	25
18	Суви До	КО Суви До	1320	1167	91,3	14,4	12,7
Σ	Укупно у обухвату Просторног плана		30.110	26.272	1204,8	25	22

Према *степену развијености* јединица локалних самоуправа, а на основу *Уредбе о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину* ("Службени гласник РС", број 104/14), општина Деспотовац спада у трећу групу (недовољно развијене јединице локалне самоуправе, чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека), док општина Жагубица спада у четврту групу (изразито недовољно развијене јединице локалне самоуправе, чији је степен развијености испод 60% републичког просека). Према *Уредби о условима за подстицање производње и запошљавања у девастираним подручјима у 2011. години* ("Службени гласник РС", бр. 3/2011, 48/2011 и 84/2011), општина Жагубица се сматра девастираним подручјем (јединице локалне самоуправе чији је степен развијености испод 50% републичког просека према званичним подацима надлежног органа за послове статистике).

Главни проблеми привредног развоја су: депопулација, неповољна старосна и образовна структура становништва, слаба инфраструктурна опремљеност, недовољна диверзификација привредних активности и др. С обзиром на потенцијално повећање потреба за различитим врстама услуга које је неопходно обезбедити за пројектовани број туриста у оквиру туристичке дестинације Кучајске планине, очекује се пораст нивоа конкурентности локалне привреде, пре свега кроз одржив развој туризма, угоститељства, хотелијерства, пољопривреде, занатства и домаће радиности, што ће као резултат имати позитиван финансијско-економски ефекат на локалне заједнице, али и на шире подручје.

3.2. НАЧИН КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

На подручју Просторног плана доминирају шуме и шумско земљиште (и други вегетацијом обрасли терени) са око 67 %, а затим пољопривредно земљиште са око 24 %; водно земљиште заузима око 4 %, док насеља и други антропогени терени у функцији насеља и инфраструктуре заузимају око 5 % планског подручја.

4. ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Визија и дугорочни циљ развоја и доношења Просторног плана је обезбеђење просторних услова за остварење посебне намене подручја, у условима одрживог развоја планског подручја.

Концептуални оквир планирања, уређења, заштите и одрживог коришћења планског подручја, заснива се на обезбеђењу услова за планско коришћење туристичке дестинације Кучајске планине, као и за рационално коришћење и очување природних ресурса, заштиту и унапређење животне средине, валоризацију комплементарних потенцијала подручја за развој, просторну, саобраћајну, привредну и друге облике интеграције подручја са окружењем и др.

Основни циљ израде Просторног плана, представља дефинисање планског основа који ће омогућити стварање просторних услова за одрживи развој подручја посебне намене, а засниваће се на:

- одрживом развоју туризма у оквиру туристичке дестинације;
- заштити, очувању, унапређењу и коришћењу природних и створених ресурса, вредности и добара;
- одрживом развоју других комплементарних активности које унапређују квалитет живљења локалног становништва;
- функционалној интеграцији подручја у шире окружење;

Имајући у виду карактер посебне намене и друге специфичности простора, као и услове и смернице планских докумената вишег реда, **општи циљеви** заштите, уређења и одрживог развоја планског подручја јесу:

- интегрисање планског подручја (туристичке дестинације Кучајске планине) у шире окружење, а посебно у шире туристичке целине у оквиру туристичког кластера „Београд“, коме припада, али и кластера "Југоисточна Србија" и "Средишња и Западна Србија", који су у непосредном окружењу. Ово ће се остваривати кроз развој туристичке инфраструктуре, повећање саобраћајне доступности и обезбеђење просторних услова за функционисање и даљи развој саобраћајних и инфраструктурних система (планирани ауто-пут "Вожд Карађорђе"; модернизација, доградња, реконструкција, опремање и функционисање државних путева; развој туристичких путева и других саобраћајних система и др.), чиме ће се оснажити постојеће и створити нове функционалне везе у оквиру туристичког простора Републике Србије.
- развој свих видова туристичког производа за који постоје потенцијали на планском подручју (дестинација са мањим учешћем целогодишње понуде) - планински туризам; туризам специјалних интересовања; рекреација и камповање у еколошком окружењу и очуваним пределима; авантуристички туризам (активности везане за природу); рурални туризам (агро, еко, сеоски и културни туризам); кружна путовања; манифестације, догађаји и пословни туризам и др. Са тим у вези, организовање садржајно заокружене туристичке понуде, усклађене са режимима заштите простора и интегрисане у понуду шире туристичке целине.
- јачање регионалног идентитета планског подручја, уз синхронизовани одрживи развој туризма и комплементарних делатности - пољопривреде (посебно сточарства и пољопривреде засноване на традиционалној производњи високовредних локалних производа и пружању агроеколошких услуга), шумарства, алтернативне сеоске економије, рекреације и др.

- обезбеђење трајне и интегрисане заштите природних вредности Парка природе „Кучај-Беланица“ и других природних добара на планском подручју, њихово одрживо коришћење за едукацију, научна истраживања и презентацију јавности, као и развој комплементарних делатности у складу са режимима заштите простора. Поред тога, очување и унапређење укупних природних вредности и ресурса планског подручја.
- уређење, одрживо коришћење и заштита предеоних вредности Кучајских и Хомољских планина, планина Беланице и Црног Врха, долина, котлина и клисура Млаве, Ресаве и читаве хидрографске мреже планског подручја, пашњачких зона и шумских комплекса, културне баштине планског подручја и др.
- очување и унапређење укупног културног наслеђа, што подразумева обезбеђење трајне и интегрисане заштите објеката и заштићене околине споменика културе од изузетног значаја (манастир Манасија), великог значаја (манастир Горњак и Тршка црква) и других културно-историјских вредности (друга проглашена и евидентирана културна добра), њихово инфраструктурно опремање и уређење, стварање просторних услова за њихову презентацију, као и развој верског, културног и других видова комплементарног туризма;
- постизање равнотеже између еколошких, економских и друштвених чинилаца одрживог развоја планског подручја, релативизацијом конфликта између заштите простора (у складу са специфичним захтевима заштите и одрживог коришћења природних и културних вредности, као и условима заштите са аспекта функционисања система одбране) и туристичког развоја, развоја саобраћајних и инфраструктурних система, као и развоја локалне заједнице, односно унапређења квалитета живљења локалног становништва у циљу његовог задржавања и подстицања насељавања подручја.
- успостављање ефикасног система управљања заштитом и развојем подручја, као и заштита јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби.

Основни принципи заштите, уређења и одрживог развоја планског подручја јесу:

- реализација и унапређење туристичке инфраструктуре и супраструктуре у оквиру туристичке дестинације;
- заштита природе, природних вредности и културних добара, као и заштита и очување животне средине (квалитета вода, ваздуха и земљишта), као приоритетне активности са којима ће бити усклађене све друге активности на подручју посебне намене;
- заштита и одрживо коришћење пољопривредног, шумског и водног земљишта, нарочито у зонама заштите природних добара;
- просторно-функционална интегрисаност и усклађен развој и заштита природних вредности и добара у ширем окружењу;
- реализација и унапређење комуналне инфраструктуре и унапређење саобраћајне приступачности планског подручја;
- заштита јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби;
- релативизација конфликта између заштите простора и туристичког развоја, односно одрживог развоја локалне заједнице.

5. ПЛАНИРАНА ПРЕТЕЖНА НАМЕНА ПОВРШИНА

Просторни план представља плански основ којим се обезбеђују просторни услови за остварење и реализацију посебне намене подручја, што подразумева дугорочни одрживи развој туризма у оквиру туристичке дестинације Кучајске планине и ширег туристичког простора, уз интегралну заштиту, унапређење презентацију и одрживо коришћење природних (Парк природе "Кучај-Бељаница" и друга природна добра), предеоних и културно-историјских вредности (манастири Манасија и Горњак, Тршка црква и друга културна добра), уз развој осталих (постојећих и планираних) функција планског подручја, у мери и на начин који је у сагласности (или је компатибилан) са циљевима одрживог развоја планског подручја и заштите простора.

Просторним планом, а уважавајући релевантне акте везане за проглашење и заштиту природних, односно утврђивање и заштиту културних добара, као и друге утврђене мере, услове и режиме заштите посебних намена (изворишта водоснабдевања, инфраструктурни коридори, комплекси посебне намене, експлоатациона поља минералних сировина, непокретна културна добра, природна добра и др.), утврдиће се планске пропозиције заштите, коришћења и уређења простора, по утврђеним локалитетима, зонама или просторним јединицама.

Главне активности уређења простора односиће се на: унапређење туристичко-рекреативне опремљености простора и туристичке интеграције са ширим окружењем; унапређење саобраћајне и инфраструктурне опремљености туристичког подручја; унапређење комуналне опремљености насеља и њихове приступачности; очување природног стања и квалитета животне средине; рационално коришћење природних ресурса, а све у складу са утврђеним режимима заштите простора.

Изградња ће бити усмерена на (руралне) зоне ван заштићених простора, уз унапређење квалитета живљења локалног становништва и заштиту њихових економских и егзистенцијалних интереса кроз стимулацију постојећих и развој нових делатности.

Развој друмског саобраћаја ће бити усмерен на реализацију ауто-пута "*Вожд Карађорђе*", за који још увек није опредељен положај коридора. Варијанте потенцијалне трасе ауто-пута дате на прегледној карти *Обухват Просторног плана* (P = 1:50.000), представљају извод из техничке документације и планских докумената, који су се до сада бавили трасом овог пута. Према расположивим информацијама, у припреми је доношење одлуке о изради *Просторног плана подручја посебне намене ауто-пута Вожд Карађорђе*, којим ће се определити положај коридора.

Од примарног значаја за развој туристичке дестинације Кучајске планине је и реализација *туристичких путева*, чиме би се значајно подигао ниво приступачности туристичког простора, а тиме и његове интеграције у шире туристичке просторе и конкурентности на туристичком тржишту. Ово ће свакако утицати и на општу динамику развоја планског подручја.

Развој водопривреде ће бити усмерен на резервацију простора, одређивање зона санитарне заштите (сходно *Правилнику о начину одређивања и одржавања санитарне заштите изворишта за водоснабдевање*, "Службени гласник РС", број 92/08) и реализацију *планираних акумулација за водоснабдевање*, регионалног или локалног карактера ("Бељаница" на Ресави, "Витман" и "Градац" на Млави, "Дубница" на Дубници), са припадајућим објектима (брране, резервоари, црпне станице, постројења за прераду воде и др.).

Основни концепт коришћења, организације и заштите простора уважава тежњу за унапређењем квалитета живљења локалног становништва, заустављањем депопулације, спречавањем и заустављањем деградације земљишта, интегралним развојем (чиме се чувају све вредности заштићених и вредних простора) и избором активности које не угрожавају режиме заштите. Овај концепт подразумева:

- развој постојећих и активирање нових локалитета са развојним потенцијалима, оријентисаних на туризам и комплементарне делатности;
- поштовање услова који проистичу из функција и посебних режима заштите свих посебних намена (најважнији критеријум при конципирању намене простора планског подручја);
- резервисање простора за трасе, појасе, коридоре и зоне нових инфраструктурних система и објеката;
- развој пољопривреде, у складу са природним погодностима терена и производном оријентацијом, компатибилном са кључном посебном наменом и функцијом заштите;
- повећање шумовитости и шумског земљишта, на рачун мање вредног пољопривредног земљишта и терена угрожених ерозијом;
- заокруживање грађевинских рејона насеља, које омогућује да се, поред зона становања, у њима могу формирати и мање зоне комплементарних делатности, у складу са режимима заштите.

Елементи концепта коришћења, организације и заштите простора се разрађују у виду правила уређења, грађења и употребе простора за основне категорије земљишта (пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште) и различите врсте објеката.

Просторни план ће се посебно бавити подручјем манастира Манасија и Горњак и њиховом заштићеном околином, за који је предвиђена *детаљна разрада* у крупнијој размери (са елементима детаљне регулације) и за који ће бити дефинисана посебна правила уређења и грађења, а за потребе директног спровођења Просторног плана. Детаљна разрада ће, по потреби, обухватити и друга подручја у обухвату Просторног плана која имају туристички потенцијал, што ће бити утврђено у току израде Нацрта Просторног плана.

6. ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ ПЛАНИРАЊА У ПОГЛЕДУ УНАПРЕЂЕЊА НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

Просторним планом ствара се плански основ за реализацију планских решења и пропозиција, односно обезбеђују просторни услови за остварење посебне намене подручја, т.ј. омогућује дугорочни одрживи развој туризма, уз интегралну заштиту природних вредности и културног наслеђа у условима одрживог развоја планског подручја, а са циљем спречавања конфликта у простору.

Очекивани ефекти планирања у погледу унапређења начина коришћења, уређења и заштите планског подручја, заснивају се на обезбеђењу услова за:

- валоризацију туристичких потенцијала планског подручја, и у складу са тим, одрживи развој туризма, уз уређење простора за туризам и рекреацију, реализацију туристичке инфраструктуре и супраструктуре, као и активирање природних и створених ресурса у функцији бројних атрактивности које су претпоставка бољег тржишног позиционирања туризма;
- туристичке, саобраћајне, инфраструктурне, привредне и друге просторне и функционалне облике интеграције планског подручја са окружењем, у циљу подизања нивоа приступачности и конкурентности, а тиме и динамике будућег развоја овог простора;
- заштиту и одрживо коришћење природних вредности (у складу са уредбама о заштити обухваћених природних добара и другим актима о заштити природног простора) и културног наслеђа (у складу са одлукама о утврђивању непокретних културних добара и другим актима о заштити културног наслеђа);
- рационално коришћење и очување природних ресурса (изворишта водоснабдевања, минералне сировине у експлоатацији, шуме, водотокови и др.), заштиту и унапређење животне средине;
- валоризацију комплементарних потенцијала планског подручја за одрживи развој, и у складу са тим, унапређење квалитета живљења и заштита економских и егзистенцијалних интереса локалног становништва, кроз стимулацију постојећих и развој нових делатности (алтернативна сеоска економија, укључивање насеља у туристичко-рекреативну понуду туристичке дестинације, пољопривреда, шумарство и др.), унапређење туристичке и комуналне опремљености, очување квалитета животне средине и природног стања и др.;
- стварање институционално-организационе и управно-контролне подршке заштити, уређењу и коришћењу подручја посебне намене.

У Београду, октобра 2020. године

Носилац посла и синтезе израде Просторног плана:

ЈП Урбанизам – Крагујевац

Директор:

мр Драган Дунчић, дипл.простор.план.

Географски факултет Универзитета у Београду

Декан:

др Дејан Филиповић, дипл.простор.план.

ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

1. Прегледна карта: ОБУХВАТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНАP = 1:50.000
2. Прегледна карта: ПОСЕБНА НАМЕНА ПРОСТОРАP = 1:50.000